

**INVESTIGATION OF SKILLS FOR PREPARED
SPEAKING BY SOME VARIABLES: WHAT
ARE CANDIDATE TEACHERS DOING?**

**Hazırlıklı Konuşma Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre
İncelenmesi: Öğretmen Adayları Ne Durumda?**

Murat ÖZBAY¹ & Demet KARDAŞ²

Abstract

This research was conducted to evaluate the effect of gender, social, economic and cultural characteristics of Gazi University Education Faculty students to their speaking skills. The total of 155 subjects, who were selected from Gazi University Faculty of Education, Computer Education and Technology Education, Biology Education, Mental Retardation Education, Visually Impaired Education, are examined to find out the effect of gender, social, economic and characteristics to their speaking skills. The data obtained from the students were analyzed by SPSS 15.0 statistical software package, with significant t-test between two variables, with one-way significance between more than two variables (ANOVA). Tukey test was used for the detection of the degree of correlation between more than two variables. According to the study, while social and economic characteristics of the students were not detected to have a significant effect on speech, the speech of students who read and write regularly was concluded to be more successful. It was determined in the study that female students were more successful than male students.

Keywords: *education, teaching, skills, vocational qualifications speaking.*

Özet

Bu araştırma, Gazi Eğitim Fakültesi öğrencilerinin; cinsiyet, sosyal, ekonomik ve kültürel özelliklerinin konuşma becerilerine etkisini değerlendirmek üzere yapılmıştır. Araştırmada Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar Öğretim ve Teknolojileri Eğitimi, Biyoloji Eğitimi, Zihinsel Engelliler Eğitimi, Görme Engelliler Eğitimi 1. sınıf öğrencilerinden oluşan toplam 155 denegin; cinsiyet, sosyal ve ekonomik özelliklerinin konuşma becerilerine etkisi incelenmiştir. Öğrencilerden elde edilen veriler; SPSS 15.0 istatistik paket programıyla, iki değişken arasındaki anlamlılık t testiyle, ikiden fazla değişken arasındaki anlamlılık tek yönlü varyans analiziyle (ANOVA) analiz edilmiştir. İki den fazla değişken arasındaki anlamlılığın derecesinin tespit edilmesinde ise tukey testi kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin sosyal ve ekonomik özelliklerinin konuşma becerilerine anlamlı bir etkisi tespit edilememişken düzenli olarak kitap okuyan ve yazı yazan öğrencilerin konuşmalarının daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Eğitim, öğretim, konuşma becerisi, mesleki yeterlilik.*

¹ Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, e-posta: mozbay@gazi.edu.tr

² Okt. Dr., Gazi Üniversitesi, e-posta: demetkardas@gmail.com

Giriş

İnsanlar duygu, düşünce ve hayallerini dille aktarırlar; bu bağlamda dil, insanların iletişimini sağlayan en temel araçtır. İletişimin temel unsuru olan dil; insanın geçmişi ile geleceği arasındaki bağı kurması nedeniyle insan topluluklarını ortak değerler bünyesinde birleştiren ve toplumları millet hâline getiren bir köprüdür.

Birçok özelliğe sahip olan dil, kendine yüklenen işlev ve anlamlar göz önünde bulundurularak çeşitli şekillerde tanımlanmıştır: “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma.” (TDK, 2005) “Bir anda düşünülemez kadar çok yönlü, değişik açılardan bakılınca başka başka nitelikleri beliren ve bugün bile kimi sırları çözülmemiş büyüklü bir varlıktır. İnsan açısından bakınca, insanın dünyadaki yerini ve değerini belirleyen odur. Konuşma yeteneği, dolayısıyla dil, insanı insan yapan niteliklerin başında gelir. Onun duygularını, düşüncelerini, isteklerini bütün incelikleriyle açığa vurmasına, yaşamını sürdürdürebilmesine olanak sağlar.” (Aksan, 2007: 11)

Ergin (1999: 3) dili “insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessese” olarak çok geniş bir şekilde tanımlamıştır. Görülüyor ki dil; insanlar arasındaki iletişim aracı, bilinmeyen zamanlarda var olup sürekli gelişen canlı bir varlık, temeli sese dayanan ve sosyal yaşantıyı oluşturan bir bütündür.

Özbay’a (2008:1) göre dil, “ genel anlamıyla insanlar arasındaki anlaşmayı sağlayan en yaygın ve en güçlü araçtır. Bu araç, hayatın hemen bütün alanlarında türlü düşünceleri, duyguları, tutumları, inançları, değer yargılarını anlama ve anlatmada; yaşanan olaylarla ilgili bilgiler, kültür birikimini aktarmada kullanılmaktadır.” Dilin en temel özelliklerinden biri de kültür aktarıcısı olmasıdır. “Dil hem kültürü oluşturan hem de onu taşıyan bir unsurdur. Kültür kavramının içinde barındırdığı her şey başkalarına dille aktarılmaktadır. Kültür, varlığını nesilden nesle taşınmaya borçludur” (Özbay, 2010: 122). Bu itibarla dil, milletin en kutsal varlığıdır.

Millet için vazgeçilmez olan dilin öğretimi de son derece önemlidir. Dil öğretimi, bireylerde iletişim becerisini geliştirmenin ötesinde hayat boyu öğrenme sürecini gerçekleştiren en önemli araçlardan biridir. Öğrenme sürecinin planlı olarak yürütüldüğü okullar, amaçlara ulaşmak için öğretmen, öğrenci, ders işleme süreci, öğrenme ortamı, program gibi pek çok ayrıntının sistematik bir şekilde düzenlendiği kurumlardır. Bu planlamanın en önemli öğelerinden biri de öğretim programlarıdır.

Araştırmaya katılan öğrenciler, ilköğretim döneminde 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programına göre eğitim görmüştür. Bu programda, sözlü anlatımla ilgili olarak öğrencilere; “Görüp izlediklerini, dinlediklerini, okuduklarını, incelediklerini ve düşündüklerini, tasarladıklarını söz ya da yazı ile doğru ve amaca uygun olarak anlatma beceri ve alışkanlığını kazandırmak.” (MEB, 1981) gerektiği belirtilmiştir.

1981 Programında dört temel dil becerisi olan okuma, yazma, dinleme ve konuşma becerileri “anlatma” ve “anlama” üst başlıkları altında değerlendirilmiş olup “Öğrencilerin Kazanacakları Davranışlar” alt başlığının “sözlü anlatım” ile ilgili 6. 7. 8. sınıflar için hedeflenen davranışlar göz önünde bulundurulduğunda araştırmaya katılan öğrencilerin konuşmalarında başarılı olmaları muhtemeldir; ancak konuşma eğitiminde başarı

sağlanmasında öğretmenin, sınıf ortamının, sınıftaki öğrenci sayısının, öğrencilerin aile şartlarının önemi büyüktür.

İnsanlar, günlük hayatta duygu, düşünce ve isteklerini konuşarak bildirir. Konuşma Türkçe Sözlük'te (TDK, 2005) "1. Konuşmak işi. 2. Görüşme, danışma, müzakere. 3. Dinleyicilere bilim, sanat, edebiyat vb. konularda bilgi vermek için yapılan söyleşi, konferans." şeklinde tanımlanmaktadır. Özbay'a (2007:101) göre konuşma "bireyin sosyal hayatında iletişim kurmasını, bilgi ve birikimlerini paylaşmasını, duygu, düşünce, hayal ve gözlemlerini ifade etmesini sağlayan en etkili araçtır." Bu nedenle iletişim aracı olarak konuşmayı kullanan insanların; duygu ve düşüncelerini karşı tarafa akıcı, anlaşılır, doğru ve düzgün bir şekilde aktarması esastır.

Konuşma, yalnızca bir yetenekli kişilerin işi değildir. Belli bir çaba, öğrenme ve eğitim yoluyla, güzel ve etkili konuşma becerisi kazanılabilir. "Eğitilmiş bir ses tonu ile ses, hece, sözcük ve cümle gibi dil birimlerinin tam hakkını veren, cümle ve sözcük vurgularını doğru yapan, konunun duygu ve düşünce yönlerini sesiyle ayıran, konuşma içeriğinin anlamını yaptığı durgu ve duraklarla aydınlatan; bedensel devinim, jest ve mimik gibi öğeleri konuşmaya katarak sözün anlamını güçlendiren konuşma becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesi öncelikle Türkçe öğretiminin sorumluluğudur" (Sever, 2000: 20). Bu nedenle öğrencilere güzel konuşma becerisi kazandırmak Türkçe Öğretim Programlarının amaçları arasında yer almaktadır.

Konuşma; duygu, düşünce ve isteklerin sesle bildirilmesidir. Konuşma, sadece birtakım sözcükleri ses aracılığıyla başkalarına aktarmak değildir. Konuşmanın da diğer dil becerilerinde olduğu gibi kendine özgü kuralları bulunmaktadır. Çocuk bu kuralları okulda öğrenir. "Çocuklar, belirli konuşma alışkanlıkları edinerek okula gelirler. Okul öncesi dönemde, çocuk ailenin gelenek, görenek ve alışkanlık sınırı içinde gelişen bir konuşma eğitiminden geçirilir. Ancak, çocukların konuşmalarını geliştirebilmekten kurtarıp, onlara doğru ve düzgün konuşmanın kural ve teknikleriyle ilgili davranışların kazandırılması okul eğitiminin sorumluluğudur"(Sever, 2000: 20).

Konuşma, doğuştan getirilen bir beceridir, ancak güzel ve etkili konuşmanın aileden başlamak üzere özellikle okul ortamında çeşitli çalışmalarla geliştirilebileceği de bir gerçektir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi için konuşma eğitiminde dikkat edilmesi gereken hususlardan birkaçı aşağıda sıralanabilir:

1. Konuşma eğitimi ile ilgili çalışmalar sırasında öğretmen, öğrencilerine nasıl söz alınacağı, ne zaman ve nasıl soru sorulacağına; konuşmaya başlama ve konuşmayı bitirme ifadelerine; hazırlıklı konuşmalarda hazırlığın nasıl yapılacağına yönelik örnekler sunmalıdır. Öğretmen anlatarak ve göstererek öğrencilerine örnek olmalıdır. Öğrenciler de gözlemedikleri örneklerden hareketle kendi uygulamalarını hayata geçireceklerdir.
2. Konuşma eğitimindeki uygulamalarla öğrenciler yanlışlarını düzeltmeli, eksiklerini tamamlamalı ve buldukları düzeyden üst basamaklara doğru yol almalıdır. Öğretmen "konuşma değerlendirmesi" ile ilgili olarak da çeşitli örnekler üzerinde durmalı, öğrencilerle beraber çalışmalar yapmalıdır. Çalışmalar öğrencilerin ilgisini çekmeli, müfredatın diğer alanlarıyla birlikte düşünülerek zenginleştirilmeli, günlük konuşmalara uygulanabilir olmalıdır.
3. Öğrencilere, konuşma yaparken rahat olmanın ve heyecanı kontrol etmenin önemi vurgulanmalıdır. Heyecanı kontrol etme teknikleri (derin nefes alma ve tutma, karşıda kimsenin olmadığını varsayma vb.) hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir.

4. Güzel ve etkili konuşmada kelime hazinesi ve bilgi birikiminin önemi hakkında öğrenciler uyarılmalıdır. Bilgi birikimini artırmada iyi bir okuyucu ve dinleyici olmanın önemi vurgulanmalıdır.

Sınıf ortamında öğretmenden çok öğrencilerin aktif olması, eğitim-öğretim çalışmalarında beklenen verimin alınmasında her zaman vurgulanan bir özelliktir.

5. Öğretmenler, öğrencilerin kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri bir sınıf ortamı oluşturmalarıdır. Bunun için de öğrencileri konuşturacak her fırsattan yararlanılmalıdır (Doğan, 2009:193-194). Öğretmen öğrencilerine hazırlı konuşma fırsatı tanımalıdır.

Hazırlıklı konuşmanın zamanının ve yerinin önceden belli olduğu konuşmadır. "Genellikle önceden belirlenen bir programa göre hazırlanan ve uzmanlar tarafından yapılır" (Temizyürek vd., 2007: 211). Bu konuşma türünde konuşma için çok önemli olan konu, zaman, mekân önceden bellidir. Hazırlıklı konuşmalarda konuşmacının önceden plan yapması gerekir. Konuşmanın unsurları olan ses tonu, kelime seçimi, kelimelerin doğru telaffuzu, vurgu ve tonlama, beden dili konuya göre bir bütün oluşturmaktadır. Sonuç olarak hazırlıklı olsun veya olmasın konuşma becerisi aile ile başlayan öğrenim sürecinde geliştirilebilen bir beceridir.

Araştırmanın Amacı ve Problemi

Eğitim fakülteleri, lisans düzeyinde eğitim vererek, öğretmen yetiştiren kurumlardır. Bu kurumlardan mezun olan öğretmen adaylarından; Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçlarına uygun eğitim ve öğretim yapması, çağın şartlarına göre öğretim yöntem ve tekniklerini kullanabilmesi, eğitim ve öğretimde ilgili alanda mesleki bilgi ve yeterliliğe sahip olması ve en önemlisi bu mesleki bilgilerini en etkili düzeyde öğrencilere aktarması beklenir.

Bu amaç doğrultusunda çeşitli öğretim yöntemi ve teknikler öğretim elemanları tarafından öğretilir. "Anlatma, eğitim-öğretim faaliyetlerinin başladığı dönemden itibaren kullanılan, en eski öğretim yöntemidir. Yeni öğretim yöntemlerinin çıkmasıyla birtakım eleştirilere de uğramıştır. Fakat hiçbir zaman kullanımdan düşmeyen, düşmeyecek bir yöntemdir" (Özbay, 2008:129). Anlatma becerisi gelişmiş bir öğretmen, bilgilerini aktardığı ölçüde insan yetiştirebilir. Bu nedenle çalışmanın, öğretmen adaylarının yeterlilikleri ile ilgili veya konuşma becerisi üzerine araştırma yapacaklar için faydalı olabileceği değerlendirilmektedir. Bu çalışmanın ana amacı, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin Sözlü Anlatım dersinde hazırlıklı konuşma becerilerini alt problemlerde yer alan değişkenler kapsamında incelemektir. Amaç doğrultusunda aşağıda yer alan alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Öğretmen adaylarının hazırlıklı konuşma beceri puan dağılımı nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının hazırlıklı konuşma becerileri;
  - a. cinsiyet
  - b. öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türü
  - c. anne-babanın mezuniyet dereceleri
  - d. ailenin aylık ekonomik gelirlerine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, bir durumu var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan bilinmek istenen şeyin gözlenip belirlenebilmesidir (Karasar, 2003:77). Bir araştırma, bir ve birden fazla problemi çözmeye yönelmiş olabilir. Araştırmaya konu olan temel problemin çözümlenebilmesi, çoğu kez ikinci derecedeki problemlerin çözümlenmesine dayanmaktadır (Kaptan, 1998:99). Bu çalışmada bu yöntem ile elde edilen bulgular, istatistiksel tekniklerle değerlendirilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2014-2015 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Bilgisayar Öğretimi ve Teknolojileri Eğitimi; Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi ve Özel Eğitim Bölümlerinde öğrenim gören 1. sınıflardan 155 öğrenci oluşturmuştur. Bu öğrencilerin 88'i kız; 67'si erkektir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmaya temel teşkil eden veriler, ilköğretim öğrencilerinin konuşma becerilerinin değerlendirilmesine yönelik geliştirilen "Konuşma Becerisi Değerlendirme Ölçüt Formu" ile toplanmıştır. Bu form; (1) *Konuşmaya Başlangıç*; (2) *Konuşmanın Gelişme Bölümü*; (3) *Konuşmanın Sonuç Bölümü*; (4) *Beden Dili*; (5) *Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme* ana başlıklarından oluşturulmuştur. Konuşma becerisi, bu beş ana başlık altında yirmi sekiz maddeye verilen "evet", "kısmen" ve "hayır" cevapları ile ölçeklendirilerek, 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Ayrıca formdaki soru kökünün olumlu veya olumsuz olup olmamasının puanlama sistemine etkisi göz önünde bulundurulmuştur.

Konuşma becerisini etkileyen değişkenlerin tespit edilmesi amacıyla alanyazın taraması yapılmıştır. Alanyazın taramasında, konuşma becerisini etkileyen değişkenlerin, genel olarak öğrencilerin cinsiyeti, mezun oldukları lise türü; anne-babasının mezuniyet dereceleri ve ailenin ekonomik durumunun olduğu gözlemlendiği için öğretmen adaylarının (a) cinsiyet; (b) mezun oldukları lise türü; (c) anne-babanın mezuniyet dereceleri; (d) ailenin ekonomik durumu özelliklerini tespit etmek için kişisel bilgi formu geliştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada öğrencilerin konuşma becerisi puanları, ilgili veri toplama aracı ile toplanmış ve elde edilen veriler bilgisayar ortamına taşınarak SPSS 15.0 istatistik paket programıyla analiz edilmiştir. Kişisel Bilgi Formlarından elde edilen bilgilerin, iki değişken arasındaki anlamlılığını test etmek için t testi kullanılırken; elde edilen değerlerin ikiden fazla değişken arasındaki anlamlılığını test etmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. İki den fazla değişken arasındaki anlamlılığın derecesi ise tukey testi yöntemi ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi .05 anlamlılık düzeyi dikkate alınarak yapılmıştır.

Bulgu ve Yorumlar**Tablo 1. Öğretmen adaylarının hazırlıklı konuşma beceri puan dağılımı**

Puan aralığı	N	%
0-25	-	-
26-50	40	26
51-75	77	50
76-100	38	24

"Konuşma Becerisi Değerlendirme Ölçüt Formu" belirlenen; (1) Konuşmaya Başlangıç; (2) Konuşmanın Gelişme Bölümü; (3) Konuşmanın Sonuç Bölümü; (4) Beden Dili; (5) Dilin Dış Yapı Unsurlarını Uygulayabilme ana başlıklarından oluşan konuşma becerisi, bu beş ana başlık altında yirmi sekiz maddeye verilen "evet", "kısmen" ve "hayır" cevapları ait konuşma becerisini puan dağılımı tablo 1'de gösterilmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının konuşma becerisi puan ortalaması; 26-50 puan % 26, 51-75 puan % 50, 76-100 puan % 24'tür. Öğretmen adaylarından 0-25 puan alan yoktur. Puanlara ilişkin başarı ortalamasında adaylardan neredeyse yarısının orta düzey başarı gösterdiği görülmektedir. Adaylardan % 24'ünün iyi veya çok iyi derece başarı gösterdiği de az da olsa umut verici olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 2. Cinsiyet ile konuşma becerisi arasındaki ilişkiye ait t-testi analizi

Cinsiyet	N	%	$\bar{x}$	SS	T	sd	p
Kız	88	56	65.11	8.26	3.308	153	.001
Erkek	67	44	60.30	8.49			

Tablo 2 incelendiğinde; araştırma grubundaki kız öğrencilerin konuşma becerisi puanlarının ortalaması ($\bar{X}$) 65.11 iken erkek öğrencilerin puanlarının ortalamasının ($\bar{X}$) 60.30 olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre konuşma becerileri puanları arasındaki farka ilişkin t değeri, $t=3.308$, $p<.005$ 'tir. Buna göre, kız öğrencilerin konuşma becerisinin erkek öğrencilere göre daha iyi olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile konuşma becerisi arasındaki ilişkiye ait tek yönlü varyans analizi

Mezun Olunan Lise Türü	f	%	KT	Sd	KO	F	p	fark (Tukey)
Fen Lisesi (1)	2	1	265.789	4	66.447	.892	.000	(1)-(3);
Öğretmen Lisesi (2)	45	29	11096.653	149	74.474			(1)-(5)
Meslek Lisesi (3)	45	29	635508.000	154				(2)-(3);
Anadolu Lisesi (4)	32	22						(4)-(3);

Genel Lise (5)	30	19	(5)- (3)
Toplam	154	100	

Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türünün konuşma becerisine etkisine ilişkin Tablo 3'e göre; fen, öğretmen ve Anadolu lisesinden mezun olan öğrencilerin diğer lise türlerinden mezun olan öğrencilere göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin konuşma becerisi başarı düzeylerine göre; fen lisesi birinci, öğretmen lisesi ikinci, Anadolu lisesi üçüncü, meslek lisesi dördüncü, genel lise ise beşincidir. Araştırmada öğretmen lisesi mezunlarının birinci olması beklenmiştir, çünkü bu liselerden mezun olan öğrenciler eğitim derslerine yönelik dersleri lise düzeyinde aldıkları için öğretmenlik mesleğine aşina oldukları tahmin edilmiştir. Bu yüzden öğretmen lisesi mezunlarından öğretmenliğin temel vasıf ve ihtiyaçlarından olan konuşma becerisini geliştirmiş olmaları beklenmiştir. Meslek liseleri ve genel liselerden mezun olan öğrenciler ise konuşma becerisi açısından çok yetersizdir.

Tablo 4. Öğrencilerin anne ve baba eğitim durumu ile konuşma becerisi arasındaki ilişkiye ait tek yönlü varyans analizi

	Mezun Olunan Okul Türü	f	%	KT	Sd	KO	F	p	fark (Tukey)
Anne	Hiçbir okul mezunu değil(1)	4	3	129.425	3	43.142	.580	.001	
	İlköğretim mezunu(2)	101	65	1124.762	151	74.409			(1)-(2); (1)-(3); (1)-(4); (2)-(4)
	Lise mezunu(3)	29	19	6394.000	155				
	Üniversite mezunu(4)	21	13						
Baba	Hiçbir okul mezunu değil(1)	4	4	449.163	4	112.291	1.543	.193	-
	İlköğretim mezunu(2)	71	46	1091.024	150	72.773			
	Lise mezunu(3)	44	28	6394.000	155				
	Üniversite mezunu(4)	34	21						
	Yüksek Lisans / Doktora(5)	2	1						
	Toplam	155							

Tablo 4'te görüldüğü üzere; araştırma grubundaki annesi hiçbir okul mezunu olmayan öğrencilerin konuşma becerileri puanlarının ortalaması ($\bar{X}$) 65.00, ilköğretim mezunu

öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}$) 63.00, lise mezunu öğrencilerin ortalaması ($\bar{X}$) 64.59, üniversite mezunu öğrencilerin ortalaması ise ($\bar{X}$) 65.46'dır. Öğrencilerinin konuşma becerisi puanlarının annelerinin eğitim durumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark gösterip göstermediğini belirlemek için elde edilen verilere göre, annelerin eğitim durumu çocukların konuşma becerisi üzerinde etkilidir. Annesi lise veya üniversite mezunu olan öğrencilerin konuşma becerisi, annesi hiç okula gitmeyen veya ilkokul mezunu olan öğrencilere göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri ile konuşma becerisi arasındaki ilişkiye ait tek yönlü varyans analizi

Ailenin Ekonomik Durumu (Aylık Gelir)	$\bar{x}$	SS	N	KT	Sd	KO	F	p	fark (Tukey)
500 TL'den az	64.7778	8.61362	9	91.947	5	18.389	.251	.939	-
500-1000 TL	63.6316	9.00277	38	1068.731	146	73.156			
1000-1500 TL	63.0968	8.38393	31	6294.000	152				
1500-2000 TL	64.0000	8.41181	30						
2000-2500 TL	62.9565	7.61266	23						
2500 TL'den çok	65.3333	9.09029	21						
Toplam	63.7961	8.44643	152						

Tablo 5'e göre; araştırma grubundaki öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık geliri 500 TL'den az olan öğrencilerin konuşma becerileri puanlarının ortalaması ($\bar{X}$) 64.78'dir. Ortalama aylık geliri 500-1000 TL arası olanların ortalaması ($\bar{X}$) 63.63'tür. Ortalama aylık geliri 1000-1500 TL arası olanların ortalaması ($\bar{X}$) 63.10'dur. Ortalama aylık geliri 1500-2000 TL arası olanların ortalaması ($\bar{X}$) 64.00'dır. Ortalama aylık geliri 2000-2500 TL arası olanların ortalaması ($\bar{X}$) 62.96 iken ortalama aylık geliri 2500 TL'den fazla olanların ortalaması ($\bar{X}$) 65.33'tür. Öğrencilerinin konuşma becerisi puanlarının öğrencilerin ailelerinin soysa-ekonomik durumlarına bağlı olarak anlamlı bir fark göstermediği tespit edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin konuşmalarının erkek öğrencilere göre daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin babalarının eğitim durumunun; konuşma becerisine anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmışken öğrencilerin annelerinin eğitim durumu ile öğrencilerin konuşma becerisi arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin çoğunun annesi ilkokul mezunudur. Annelerin eğitim durumu arttıkça öğrencilerin konuşma becerisinde olumlu bir artış olduğu sonucu elde edilmiştir.

Öğrencilerin ailelerinin aylık gelir durumlarının; konuşma becerilerine anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dil gelişimini tamamlayamamış, bilgilerini aktaracak yeterliliğe sahip olmayan bir öğretmenin mesleğinde başarılı olması elbette beklenemez. Bu nedenle öğrencilerin kitap okuması, yazı yazması ve başarılı bir konuşmacı olması sadece Türk Dili öğretim elemanlarının gözetiminde olmamalıdır. Bu husus, kişisel gelişimin adresi olan üniversitelerin bir eğitim-öğretim hedefi hâline getirilmelidir. Bu konudaki hassasiyetin tüm öğretim üyelerine ve elemanlarına benimsetilmesi amaçlanmalıdır. Bunun için aşağıdaki önerileri getirmek mümkündür:

1. Öğretmen adaylarına, öğretimde Türkçeyi doğru ve etkili kullanmanın önemi sık sık vurgulanmalıdır.
2. Eğitim fakültesinde konuşma becerisini artırmaya yönelik bölümler arası münazara, bölüm içinde seminerler veya konferanslar düzenlenmelidir. Bu tür çalışmalara katılım için öğrenciler ödül ile teşvik edilmelidir.
3. Bilgiyi aktarmanın en önemli aracı olan konuşmanın hangi alandan olursa olsun bir öğretmen için çok önemli olduğunun vurgulanması sadece sözlü anlatım dersinin öğretim elemanlarının görevi olmamalarıdır.
4. Eğitim fakültelerinde özel öğretim yöntemleri dersinin içeriğine konuşma becerisi konuları eklenmelidir. Dersin öğretim elemanı da öğretmen adayından sözlü anlatımda başarılı olmasını beklemelidir.
5. Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmen atamalarını sadece ÖSYM'nin çoktan seçmeli test sistemi ile ölçtüğü alan bilgisi sınav sonuçlarıyla değil; uygun şartlarda yapacağı mülakatlar ile adayın konuşma becerisini de ölçüp değerlendirerek yapmalıdır.

Kaynakça

- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Doğan Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* Kış 2009, 7(1), 185-204.
- Ergin, M. (1999). *Türk dil bilgisi*, İstanbul: Bayrak Basım Yayın Tanıtım.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. Ankara
- Karasar, N. (2003). *bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB (1981). İlköğretim okulları Türkçe eğitim programı. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Özbay, M. (2007). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2008). *Türkçe özel öğretim yöntemleri II*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özbay, M. (2010). *Türkçe öğretimi yazıları*. Ankara: Öncü Kitap.

Sever, S. (2000), Türkçe öğretimi ve tam öğrenme, Ankara: Anı Yayıncılık.

Temizyürek, F., Erdem, İ., ve Temizkan, M. (2007). *Konuşma eğitimi*. Ankara: Öncü Kitap.

Türkçe Sözlük (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.